

Droga św. Jakuba w Polsce. Kalendarium wydarzeń: sierpień 2016 r. – sierpień 2017 r.

W prezentowanym kalendarium zebrano wybrane wydarzenia na polskich odcinkach Drogi św. Jakuba oraz wydarzenia związane z kultem św. Jakuba Starszego Apostoła w Polsce w okresie od 1 sierpnia 2016 roku do 31 sierpnia 2017 roku¹.

6 sierpnia 2016 r.: pielgrzymka rowerowa od Jakuba do Jakuba – z Lubszy do Sączowa. W pielgrzymce uczestniczyło blisko 50 rowerzystów, którzy przejechali 40-kilometrową trasę z Lubszy przez Grojec, Dyrdy, Mokrus, Zieloną i Pyrzowice do Sączowa. Organizator: Stowarzyszenie Sportowo-Turystyczne „Leśne Rajzy” w Kaletach.

¹ Prezentowane kalendarium opracowano na podstawie informacji zamieszczonych m.in. na stronach internetowych Katolickiej Agencji Informacyjnej, parafii pw. św. Jakuba w Polsce, Bractwa św. Jakuba w Jakobowie, Bractwa św. Jakuba w Szczyrku, Bractwa św. Jakuba w Więclawicach Starych, Bractwa św. Jakuba przy Sanktuarium Bożego Grobu w Przeworsku, Bractwa Pielgrzymkowego św. Jakuba Starszego w Kętrzynie, Konfraterni Świętego Apostoła Jakuba Starszego przy Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, Stowarzyszenia „Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce”, Lęborskiego Stowarzyszenia św. Jakuba w Lęborku, Biura Nyskiej Drogi św. Jakuba, portalu www.caminodelavida.pl, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Biura Prasowego Jasnej Góry, Fundacji Idź Dalej, Pracowni Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego, Zachodniomazurskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej, Golubsko-Dobrzyńskiej Organizacji Turystycznej, Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni, www.re-create.pl/, a także miast, gmin, powiatów przez który przebiega Droga św. Jakuba, jak również własnych obserwacji i badań terenowych. Dziękuję również za przekazanie cennych informacji miłośnikom Drogi św. Jakuba w Polsce: p. Krystynie Bastowskiej, p. Tamarze Frączkowskiej, p. Alicji Słyszewskiej, p. Małgorzacie Smył, p. Annie Steckiewicz, p. Ryszardowi Wencie, dr. Łukaszowi Mrozowi i dr. Łukaszowi Stefaniakowi.

7 sierpnia 2016 r.: VI etap „V Niedzielnego Pielgrzymowania Podkarpacką Droga ́w. Jakuba *Via Regia*” z Łańcuta do Rzeszowa (22 km). Organizator: Bractwo ́w. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku.

7 sierpnia 2016 r.: zaprzysiężenie Bractwa ́w. Jakuba w Toruniu w kościele pw. ́w. Jakuba Apostoła w Toruniu. Podczas uroczystej Mszy ́w., 15 członków Bractwa ́w. Jakuba złożyło ślubowanie w obecności ks. bpa Andrzeja Suskiego, ordynariusza diecezji toruńskiej oraz ks. kan. Wojciecha Kiedrowicza, proboszcza parafii ́w. Jakuba w Toruniu. Należy przypomnieć, że Bractwo zainaugurowało działalność w dniu 18 listopada 2015 r. podczas spotkania miłośników Camino de Santiago, które odbyło się na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pierwszym prezesem Bractwa został Piotr Wróblewski, wiceprezesem ks. kan. Wojciech Kiedrowicz – proboszcz parafii ́w. Jakuba w Toruniu, sekretarzem Jerzy Kalinowski, a skarbnikiem dr Agnieszka Brzezińska – Dyrektor Ośrodka Chopinowskiego w Szafarni.

14 sierpnia 2016 r.: pielgrzymka z Radzymina do Ossowa w 96. rocznicę Bitwy Warszawskiej 1920 r. Uczestnicy pielgrzymki przeszli 12 km odcinek Drogi ́w. Jakuba Cudu nad Wisłą. Organizator: Konfraternia Świętego Apostoła Jakuba Starszego przy Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski.

19–20 sierpnia 2016 r.: „Kaszubskie Camino 2016” i Pielgrzymka Kaszubów do ́w. Jakuba w Łebie. Głównym celem wydarzenia było uczczenie Apostoła ́w. Jakuba (Msza ́w. w języku kaszubskim w kościele ́w. Jakuba w Łebie), a także promocja zaniedbanego w tej części Pomorza rękodziela oraz integracji środowiska pomorskich działaczy społecznych i parafialnych. Ważnym punktem wydarzenia była także Ogólnopolska Konferencja Naukowa „POGRANICZA” nt.: „Kulturotwórcza rola parafii”.

20 sierpnia 2016 r.: prezentacja dr Agnieszki Jaworskiej „Święci na szlaku do Composteli” w Centrum ́w. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja Idź Dalej.

20–21 sierpnia 2016 r.: weekendowe przejście Droga ́w. Jakuba z Chocianowa do Bolesławca – kolejny etap pielgrzymki z Gniezna do Pragi w 1050. rocznicę Chrztu Polski. Przejście zostało zorganizowane w ramach projektu „Do Źródła 966” i dofinansowane przez Narodowe Centrum Kultury w ramach programu Chrzest966.pl.

27 sierpnia 2016 r.: wędrowka Pomorską Droga ́w. Jakuba z Elbląga do Nowego Dworu. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi ́w. Jakuba.

28 sierpnia 2016 r.: VII etap „V Niedzielnego Pielgrzymowania Podkarpacką Droga ą św. Jakuba *Via Regia*” z Rzeszowa do Góry Ropczyckiej (29 km). Organizator: Bractwo św. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku.

4 września 2016 r.: inauguracja Pieszej Pielgrzymki „Ze Świętym Jakubem do Świętego Józefa” z Warszawy do Narodowego Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, szlakiem Mazowieckiej, Szopenowskiej, Warszawskiej i Łowickiej Drogi św. Jakuba. Podczas pierwszego etapu pielgrzymki (4 września) pątnicy przeszli odcinek Mazowieckiej Drogi św. Jakuba z warszawskiej Archikatedry do Jabłonnej. Kolejne etapy pielgrzymki zorganizowano: 18 września (Jabłonna – Zakroczym), 2 października 2016 r. (Zakroczym – Czerwińsk nad Wisłą – Wyszogród); 23 października (Wyszogród – Niepokalanów); 19–20 listopada 2016 r. (Niepokalanów – Szymanów – Bolimów – Łowicz); 15 stycznia 2017 r. (Łowicz – Zduny); 19 lutego 2017 r. (Zduny – Głowno); 18–19 marca 2017 r. (Głowno – Gieczno – Łęczycza); 22–23 kwietnia 2017 r. (Łęczycza – Świnice Warckie – Wielenin – Uniejów – Spycimierz – Dobra); 20–21 maja 2017 r. (Dobra – Kalisz). Patronat honorowy nad pielgrzymką i pasterskiego błogosławieństwa udzielili pielgrzymom: ks. kardynał Kazimierz Nycz – Metropolita Warszawski, ks. abp Henryk Hoser – bp Warszawsko-Praski, ks. abp Marek Jędraszewski – Metropolita Łódzki, ks. bp Piotr Libera – bp Płocki, ks. bp Wiesław Mering – bp Włocławski, ks. bp Edward Janiak – bp Kaliski oraz ks. bp gen. bryg. Józef Guzdek – bp Polowy WP. Organizator: Konfraternia Świętego Apostoła Jakuba Starszego przy Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie.

10–11 września 2016 r.: IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „Camino de Santiago i grób św. Jakuba: historia i interpretacja” odbyła się w Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie oraz w Sanktuarium Diecezjalnym św. Jakuba w Więclawicach Starych. Celem konferencji była prezentacja wyników badań prowadzonych w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki „Camino de Santiago i grób św. Jakuba: od historii do hermeneutyki wiary” finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki; nr UMO-2013/10/M/HS1/00548. Podobnie, jak w przypadku wcześniejszych konferencji, spotkanie było także okazją do wymiany doświadczeń oraz dyskusji na temat funkcjonowania oznakowanych odcinków Camino de Santiago w Polsce. W konferencji udział wzięło ponad 70 osób, w tym pracownicy naukowcy i naukowo-dydaktyczni, reprezentujący zagraniczne (Hiszpania, Słowacja, Ukraina) i krajowe ośrodki naukowe, a także przedstawiciele Bractw i parafii św. Jakuba w Polsce oraz członkowie organizacji i stowarzyszeń zajmujących się m.in. promocją

ruchu pielgrzymkowego do Santiago de Compostela. W trakcie generalnej dyskusji uczestnicy konferencji podkreślali konieczność kontynuowania badań naukowych związanych z kultem św. Jakuba oraz rozwojem Drogi św. Jakuba w Polsce. Po obiedzie odbyły się obrady II zebrania Parlamentu Jakubowego w trakcie którego przyjęto tekst *Deklaracji o potrzebie, celach i zasadach współpracy na rzecz Drogi św. Jakuba w Polsce*. Wiczącorem uczestnicy spotkania udali się do parafii św. Jakuba Starszego Apostoła w Więclawicach Starych, gdzie zwiedzili Sanktuarium Diecezjalne św. Jakuba. W drugim dniu konferencji, w sanktuarium św. Jakuba w Więclawicach Starych odbyło się Spotkanie Pielgrzymów na Małopolskiej Drodze św. Jakuba, którego główną częścią było przejście 11-kilometrowego odcinka Jakubowego Szlaku z Polanowic do sanktuarium w Więclawicach Starych.

Referaty wygłoszone podczas konferencji zostały opublikowane w pracy zbiorowej pt. „Droga do Composteli – przeszłość i teraźniejszość” pod redakcją ks. dr. hab. Piotra Roszaka oraz dr. Franciszka Mroza (Wydawnictwo „Czuwajmy”, Kraków 2016).

Patronat honorowy nad konferencją objęli: ks. kardynał Stanisław Dziwisz – Metropolita krakowski, ks. abp Julián Barrio Barrio – Metropolita Santiago de Compostela, ks. bp Krzysztof Zadarko – Przewodniczący Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Konferencji Episkopatu Polski, Agustín Núñez Martínez – Ambasador Królestwa Hiszpanii w Polsce, prof. dr hab. Michał Śliwa – Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, ks. prof. dr hab. Wojciech Zyzak – Rektor Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Jacek Krupa – Marszałek Województwa Małopolskiego, prof. dr hab. Jacek Majchrowski – Prezydent Miasta Krakowa, prof. dr hab. Antoni Jackowski – Profesor Honorowy Uniwersytetu Jagiellońskiego i Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Bogusław Kośmider – Przewodniczący Rady Miasta Krakowa, Antoni Rumian – Wójt Gminy Michałowice. Organizatorzy konferencji: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Urząd Gminy w Michałowicach oraz Bractwo św. Jakuba Starszego Apostoła w Więclawicach Starych.

17 września 2016 r.: prezentacja dr Kazimierzy Orzechowskiej-Kowalskiej „Polscy pielgrzymi w Composteli (XV–XVIII w.) oraz własne przeżycia z Camino” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

17 września 2016 r.: pielgrzymka szlakiem *Camino Polaco* ze Świętej Lipki do Lutry. Organizator: Bractwo Pielgrzymkowe św. Jakuba Starszego w Kętrzynie.

17 września 2016 r.: IV Małopolski Bieg Droga św. Jakuba w parafii św. Jakuba w Więclawicach Starych. Organizator: Bractwo św. Jakuba w Więclawicach Starych.

17–18 września 2016 r.: weekendowe przejście Droga św. Jakuba z Bolesławca do Zgorzelca – kolejny etap pielgrzymki z Gniezna do Pragi w 1050. rocznicę Chrztu Polski.

17–24 września 2016 r.: 25-osobowa grupa pielgrzymów z Małopolski i Śląska kontynuowała pieszą pielgrzymkę (rozpoczętą w 2013 r. w Sandomierzu) do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela na terenie Republiki Czeskiej, Austrii i Niemiec. Pątnicy przeszli 188 km odcinek *Camino de Santiago* z Chlum u Třeboně (Republika Czeska) do Ruhstorf an der Rott (trasa: Chlum u Třeboně – Jilovice – Trhove Sviny – Velesin – Zlata Koruna – Český Krumlov – Frymburk – Schlägl – Wegscheid – Passau – Ruhstorf an der Rott). Zamiarem pielgrzymów jest dotarcie (etapami) do sanktuarium św. Jakuba w Santiago de Compostela w 2027 r.

18 września 2016 r.: VIII etap „V Niedzielnego Pielgrzymowania Podkarpacką Droga św. Jakuba *Via Regia*” z Góry Ropczyckiej do Zawady (16 km). Organizator: Bractwo św. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku.

18 września 2016 r.: przejście odcinkiem *Camino Polaco* z Olsztyna do Gietrzwałdu. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

24 września 2016 r.: pielgrzymka szlakiem *Camino Polaco* z Giżycka do Kętrzyna. Organizator: Bractwo Pielgrzymkowe św. Jakuba Starszego w Kętrzynie.

25 września 2016 r.: oficjalne erygowanie Diecezjalnego Sanktuarium św. Jakuba Apostoła w Małujowicach i wprowadzenie relikwii św. Jakuba Apostoła do tegoż sanktuarium. Dekret o ustanowieniu sanktuarium podpisał Metropolita Wrocławski, ks. abp Józef Kupny w dniu 26 kwietnia 2016 r. Sanktuarium w Małujowicach jest piątym w Polsce sanktuarium św. Jakuba. Wcześniejsze sanktuaria św. Jakuba zostały ustanowione dekretami ordynariuszy miejsca, stosownie z kan. 1230 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* w: Jakobowie (17 czerwca 2007 r.), w Lęborku (25 lipca 2010 r.), w Szczyrku (24 kwietnia 2011 r.) oraz w Więclawicach Starych (5 września 2013 r.).

30 września 2016 r.: cykliczne spotkanie caminowiczów i miłośników Drogi św. Jakuba w kościele św. Jakuba w Gdańsku: Msza św. w intencji pielgrzymujących drogami św. Jakuba oraz prelekcja Anny Krzywiń-

skiej nt. przejścia fragmentu Pomorskiej Drogi św. Jakuba z Braniewa do Niedźwiedzicy. Organizator: Gdański Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

październik 2017 r.: Redakcja Miesięcznika Rodzin Katolickich „Nasza Arka” wydała pierwszy z cyklu numerów specjalnych poświęconych Drodze św. Jakuba. Kolejne numery ukazały się w grudniu 2016 r. a następnie w lutym, kwietniu, czerwcu i sierpniu 2017 r.

5 października 2016 r.: spotkanie pn. „Droga św. Jakuba – najpiękniejsza droga świata” w kawiarni „Bez Kresu” w Rzeszowie. Organizator: Bractwo św. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku.

9 października 2016 r.: IX etap i zakończenie „V Niedzielnego Pielgrzymowania Podkarpacką Droga św. Jakuba *Via Regia*” z Zawady do Pilzna (23 km). Patronat honorowy nad „V Niedzielnym Pielgrzymowaniem Podkarpacką Droga św. Jakuba *Via Regia*” objęli: ks. abp Józef Michalik – Metropolita Przemyski, ks. bp Jan Wątroba – ordynariusz diecezji rzeszowskiej oraz Marszałek Województwa Podkarpackiego Władysław Ortyl. Organizator: Bractwo św. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku.

12 października 2016 r.: ks. bp Grzegorz Ryś dokonał poświęcenia kaplicy św. Jakuba Apostoła Starszego w Sanktuarium św. Jana Pawła II na Białych Morzach w Krakowie.

12 października 2016 r.: spotkanie Pracowni Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i prezentacja ks. prof. Dariusza Koteckiego pt. „Droga wiary św. Jakuba Starszego w Nowym Testamencie”. Organizator: Pracownia Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

15 października 2016 r.: „Sobota na Camino” – przejście na kujawsko-pomorskim odcinku *Camino Polaco* z Ciechocina do Złotoryi koło Torunia. Organizator: Bractwo św. Jakuba w Toruniu.

15 października 2016 r.: prezentacja ks. dra Piotra Dernowskiego pt. „Przez góry do św. Jakuba – Camino Primitivo” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

15–17 października 2016 r.: spotkanie caminowiczów w Pustelni Złotego Lasu – Sanktuarium Cisy w Rytwianach. W spotkaniu uczestniczyły m.in. osoby biorące udział w Niedzielnym Pielgrzymowaniu Małopolską Droga św. Jakuba w ramach Pielgrzymki Gwiazdzistej «1050 km Droga św. Jakuba na 1050-lecie Chrztu Polski» w intencji Światowych Dni Młodzieży «KRAKÓW 2016» oraz pielgrzymce do grobu św. Jakuba *Camino de Santiago* na terenie Republiki Czeskiej, Austrii i Niemiec. Organizator: Bractwo św. Jakuba w Więclawicach Starych.

16 października 2016 r.: odsłonięcie słupa kilometrowego Drogi św. Jakuba *Via Regia* przy sanktuarium Matki Bożej Rzeszowskiej w Rzeszowie oraz sesja naukowa poświęcona Drodze św. Jakuba (referenci: Łukasz Mróz, Jakub Żak, Damian Prochera) w parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Rzeszowie. Organizator: Bractwo św. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku.

22 października 2016 r.: IV Piekarski Festiwal „Na pielgrzymich szlakach” w Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej w Piekarach Śląskich. W auli sanktuaryjnej przy Bazylice Piekarskiej prezentację przedstawili: Kamil Kątny i Wojciech Janosz „1500 na 1050 – na nogach do Rzymu”, Darwina Matuszczak „40 Pieszo przez Afrykę Wschodnią – Uganda i Rwanda tak blisko a jednak tak daleko”, Anna Fijałkowska „1000 km po drogach i bezdrożach Portugalii”, Magdalena Goik „Camino de Madalena, Żarty Matki Bożej i róże w skarpetkach, czyli o tym jak w Drodze trzymam się różańca”, Niniwa Team „Misja JuT” oraz ultra maratończyk August Jakubik „Biegiem z Polski do Santiago”. Organizatorzy: Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej w Piekarach Śląskich, Stowarzyszenie „Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce”, Zagłębiowski Klub Przyjaciół Camino i Górnośląski Klub Przyjaciół Camino.

20 listopada 2016 r.: rozpoczęcie cyklu spotkań „Camino de Santiago! O co chodzi?” w krągankach klasztoru oo. Dominikanów w Lublinie przy ul. Złotej. Organizator: Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Lublinie.

22 listopada 2016 r.: konferencja „Rozbudowa sieci Dróg Jakubowych na Pomorzu: Droga Pelplińska i Człuchowska” w Diecezjalnym Centrum Informacji Turystycznej w Pelplinie. W trakcie spotkania przedstawiono koncepcję „uzupełniającą” dotychczasowego przebiegu Drogi św. Jakuba na Pomorzu oraz wytyczenia *Drogi Pelplińskiej*, która z Żukowa (gdzie, łączy się z „nadmorskim” przebiegiem *Pomorskiej Drogi Św. Jakuba*) wiedzie przez Pelplin do Torunia i tu łączy się z *Camino Polaco*. Przedstawiony został też przebieg *Drogi Człuchowskiej* od Pelplina do Polanowa (przez Człuchów) łącząc zaplanowaną *Drogę Pelplińską* z wcześniej wspomnianym „nadmorskim” przebiegiem *Pomorskiej Drogi Św. Jakuba*. Organizatorzy: Diecezjalne Centrum Informacji Turystycznej w Pelplinie oraz Stowarzyszenie Szlaki Kulturowe.

22 listopada 2016 r.: spotkanie Pracowni Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i prezentacja Bolesława Żelwetro, Beaty Żelwetro i Andrzeja Żelwetro pt. „Jak dobrze mieć w rodzinie Camino”. Organizator: Pracownia Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

23 listopada 2016 r.: prezentacja Franciszka Mroza pt. „Camino de Santiago – Droga św. Jakuba – najpiękniejsza droga świata” w Auditorium im. R. Galona Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Organizator: Polskie Towarzystwo Geograficzne, Oddział Toruń.

26 listopada 2016 r.: prezentacja Franciszka Mroza pt. „Szlaki św. Jakuba w Polsce” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

27 listopada 2016 r.: spotkanie Trójmiejskiej Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego z cyklu „Życ wiarą” z prelekcjami Anny Korzeniowskiej-Grapatyn pt. „W drodze do Santiago de Compostela – Camino Frances” oraz Małgorzaty Smyl i Lucyny Stubińskiej pt. „Lęborska Droga św. Jakuba i od Olsztyna do Ratyzbony (Camino Polaco, Szlak Piastowski, Wielkopolska, Dolnośląska, Żytawska Droga św. Jakuba, Vserubska Svatojakubská Česta, Ostbayerische Jakobsweg)”. Organizator: Trójmiejska Wspólnota Życia Chrześcijańskiego.

10 grudnia 2016 r.: prezentacja dra Jerzego Kazimierczaka pt. „Z Warszawy do Santiago w 7 lat” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

11 grudnia 2016 r.: prezentacja Franciszka Mroza pt. „Camino de Santiago – Droga św. Jakuba – najpiękniejsza droga świata w kościele pw. św. Marcina w Jawiszowicach. Organizator: Parafia pw. św. Marcina w Jawiszowicach.

16 grudnia 2016 r.: cykliczne spotkanie caminowiczów i miłośników Drogi św. Jakuba w kościele św. Jakuba w Gdańsku: Msza św. w intencji pielgrzymujących drogami św. Jakuba; prelekcja Michała Czerwińskiego nt. przejścia *Camino Frances*. Organizator: Gdański Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

30 grudnia 2016 r.: obchody święta przeniesienia relikwii św. Jakuba Apostoła (*Translatio Sancti Iacobi*) w Sanktuarium Diecezjalnym św. Jakuba w Więclawicach Starych. Organizatorzy: Parafia i Bractwo św. Jakuba w Więclawicach Starych, Sanktuarium Diecezjalne św. Jakuba w Więclawicach Starych.

styczeń 2017 r.: dzięki staraniom Kapituły Pomorskiej Drogi św. Jakuba, szczególnie p. Ryszarda Wenty – Kuratora Pomorskiej Drogi św. Jakuba, Lęborskie Stowarzyszenie św. Jakuba w Lęborku rozpoczęło rozprowadzanie polskojęzycznej wersji Paszportu Pielgrzyma, akceptowanego w Centrum Obsługi Pielgrzyma przy archikatedrze w Santiago de Compostela. Za zgodą Dziekana Archikatedry św. Jakuba w Santiago de Compostela wprowadzono do Paszportu zmodyfikowane mapy eu-

ropejskiej sieci *Camino de Santiago* z uwzględnieniem 18 odcinków Drogi św. Jakuba na terenie Polski. Na ostatniej stronie Paszportu zamieszczono krótką informację o Lęborku, w którym koncentrowały się projekty rewitalizacji Pomorskiej Drogi św. Jakuba oraz herb Lęborskiego Stowarzyszenia św. Jakuba. Pozostałe strony paszportu w układzie graficznym pozostawiono bez zmian, tłumacząc jedynie na język polski teksty: modlitwę pielgrzyma i błogosławieństwo pielgrzyma z Kodeksu Kaliksta. Tłumaczenia tekstu hiszpańskiego na język polski dokonał o. Roman Wcisło MS – Dyrektor Centro Europeo de Peregrinación Juan Pablo II na Monte del Gozo.

6 stycznia 2017 r.: III Noworoczna Pielgrzymka Małopolską Drogą św. Jakuba i Pochód Trzech Króli do Sanktuarium Diecezjalnego św. Jakuba w Więclawicach Starych. Uczestnicy pochodu przeszli ponad 5-kilometrowy odcinek trasy z Więclawic Starych do Pielgrzymowic, gdzie dołączyła do nich Grupa Kolędnicza „Herody”, a następnie przez Zdzieszawice do Bożonarodzeniowej Szopki w sanktuarium św. Jakuba w Więclawicach Starych. Organizatorzy: Bractwo i parafia św. Jakuba w Więclawicach Starych, Sanktuarium Diecezjalne św. Jakuba w Więclawicach Starych, Urząd Gminy w Michałowicach, Ochotnicza Straż Pożarna Gminy Michałowice w Więclawicach Starych, Sołectwo w Pielgrzymowicach, Sołectwo w Zdzieszawicach, Grupa Kolędnicza „Herody” w Pielgrzymowicach oraz Zespół Szkół w Więclawicach Starych.

20 stycznia 2017 r.: w wybranych kinach w Polsce rozpoczęto wyświetlanie filmu „Ślady stóp” (reż. Juan Manuel Cotelo).

28–29 stycznia 2017 r.: w Centrum Wolontariatu w Przysieku koło Torunia odbyło się spotkanie wolontariuszy pracujących w Centro Europeo de Peregrinación Juan Pablo II na Monte del Gozo. W spotkaniu uczestniczył Dyrektor schroniska o. Roman Wcisło MS. W części „otwartej” spotkania wygłoszono dwa referaty: dr Agnieszki Ptak: „Pielgrzymować dawniej i dziś” oraz ks. dr hab. Piotra Roszaka „Sens drogi, czyli kiedy kończy się pielgrzymka do Santiago”.

28–29 stycznia 2017 r.: VII Pielgrzymka Narciarska Beskidzką Drogą św. Jakuba. Trasa: Szczyrk – Rzyki: kościół św. Jakuba (autobusem); Rzyki Jagódki – Groń Jana Pawła II – Leskowiec – Łamana Skała – Rzyki Parciaki; Parciaki – Szczyrk (autobusem). Organizator: Bractwo św. Jakuba w Szczyрку. Partnerzy: Urząd Miejski w Szczyрку.

31 stycznia 2017 r.: w Koszalinie odbyło się spotkanie przedstawicieli Kapituły Pomorskiej Drogi św. Jakuba (ks. Henryk Romanik, o. Roman Ziola, Alicja Zajączkowska, Ryszard Wenta) oraz prezesa Stowarzyszenia „Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce” Emila Mendyka

z ks. bpem Krzysztofem Zadarko, przewodniczącym Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Konferencji Episkopatu Polski. Celem było omówienie możliwości i warunków objęcia opieką duszpasterską caminowiczów pielgrzymujących Drogą św. Jakuba w Polsce.

2 lutego 2017 r.: spotkanie Kapituły Pomorskiej Drogi św. Jakuba w Lęborku, podczas której omówiono potrzebę i możliwości i uzyskania statusu europejskiego szlaku kulturowego przez Pomorską Drogę św. Jakuba, możliwości i uwarunkowania objęcia caminowiczów szerszą opieką przez Kościół. Omówiono również projekt rozbudowy sieci Pomorskiej Drogi św. Jakuba na odcinku z Pelplina na Górę Polanowską oraz deklarację przystąpienia do Parlamentu Jakubowego.

4 lutego 2017 r.: prezentacja Emila Mendyka pt. „Być pielgrzymem jakubowym...” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

9 lutego 2017 r.: prezentacja Tamary Frączkowskiej pt. „Camino – Hiszpania jakiej nie znacie” w Bibliotece Manhattan w Gdańsku. Organizatorzy: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku i Gdański Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

24 lutego 2017 r.: cykliczne spotkanie caminowiczów i miłośników Drogi św. Jakuba w kościele św. Jakuba w Gdańsku: Msza św. w intencji pielgrzymujących Drogami św. Jakuba i prelekcja Hanny Wagner pt. „Camino Francuskie”. Organizator: Gdański Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

26 lutego 2017 r.: Walny Zjazd Bractwa św. Jakuba Apostoła przy sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku. Do Kapituły Bractwa św. Jakuba zostali wybrani: Łukasz Mróz (prezes), Jacek Hołub (vice-prezes), Stanisław Dąbek (sekretarz), Dariusz Balicki (skarbnik), Zofia Kwiatkowska (członek) i Barbara Pustelak (członek).

28 lutego 2017 r.: prezentacja Piotra Orzechowskiego pt. „Camino widziane oczami zwykłego pielgrzyma” w Ratuszu Staromiejskim w Elblągu. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

1 marca 2017 r.: Ekstremalna Droga Krzyżowa szlakiem Podkarpackiej Drogi św. Jakuba z Sanktuarium Bożego Grobu w Przeworsku do Rzeszowa.

3 marca 2017 r.: III Nocna Droga Krzyżowa szlakiem Małopolskiej Drogi św. Jakuba jako podziękowanie za Światowe Dni Młodzieży «Kraków 2016». W nabożeństwie uczestniczyło ponad 100 pielgrzymów z różnych regionów Małopolski. Modlitewne spotkanie rozpoczęło się od Mszy św. odprawionej przy kaplicy św. Huberta w lesie Goszcza. Po Mszy św. uczestnicy pasywnego nabożeństwa przeszli przez Zagórzycę

Stare i Zagórzycze Dworskie do Sanktuarium Diecezjalnego św. Jakuba w Więclawicach Starych. Główną intencją nabożeństwa oraz Mszy św. odprawionej na jego zakończenie w więclawickim sanktuarium było podziękowanie miłosiernemu Bogu za wielkie święto wiary młodego Kościoła – a więc niezapomniane Światowe Dni Młodzieży w Krakowie. Organizatorzy: Bractwo i parafia św. Jakuba w Więclawicach Starych, Urząd Gminy w Michałowicach, Koło Łowieckie „Knieja”, Ochotnicza Straż Pożarna Gminy Michałowice, Sołectwo Zagórzycze, Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich „Pod Kwitnącą Jabłonią” w Zagórzycach.

12 marca 2017 r.: w Sanktuarium Matki Bożej Świętogórskiej Róży Duchownej na Świętej Górze w Gostyniu odbyło się spotkanie integracyjno-szkoleniowe Opiekunów Szlaku Drogi św. Jakuba w Polsce. Organizator: Stowarzyszenie „Przyjaciele Dróg św. Jakuba w Polsce”.

18 sierpnia 2016 r.: prezentacja Magdaleny Goik pt. „Pieszko przez Portugalię, czyli o tym, dlaczego Camino jest jak życie” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

21 marca 2017 r.: prezentacja Anny Przybyła „Camino – moja Droga” w Ratuszu Staromiejskim w Elblągu. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

22 marca 2017 r.: spotkanie Pracowni Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i prezentacja Joanny Czerwińskiej pt. „Camino: świat, kultura, święta jakich nie znamy”. Organizator: Pracownia Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

25–26 marca 2017 r.: inauguracja pielgrzymowania Beskidzką Drogą św. Jakuba pod hasłem: „Zostawmy ślady stóp na Beskidzkiej Drodze św. Jakuba”. W dwudniowej pielgrzymce z sanktuarium Matki Bożej w Litmanowej na Słowacji przez Eliaszkówkę do Piwnicznej (25 marca 2017 r.) i z Piwnicznej przez Rytro, Barcice do Starego Sącza – uczestniczyło 7 pątników. Kolejne etapy pielgrzymki zorganizowano w dniach: 29 kwietnia – 1 maja 2017 r. (Stary Sącz – Podegrodzie – Limanowa – La-skowa – Pasierbiec – Rupniów), 24–25 czerwca 2017 r. (Rupniów – Szczyrzyc – Jodłownik – Szczyrzyc – Raciechowice – Myślenice); 29–30 lipca 2017 r. (Myślenice – Sułkowice – Lanckorona – Kalwaria Zebrzydowska – Zakrzów – Łękawica – Gorzeń – Wadowice); 19–20 sierpnia 2017 r. (Wadowice – Kaczyna – Rzyki – Groń Jana Pawła II – Leskowiec – Ślemień – Jasna Górka – Rychwałd). Organizator: Bractwo św. Jakuba w Szczyrku.

28–30 marca 2017 r.: spotkanie Europejskiej Federacji Szlaku św. Jakuba w Toruniu. Federacja w imieniu Rady Europy promuje *Camino de Santiago* jako europejski szlak kulturowy oraz ma uprawnienia do posze-

rzania europejskiej sieci Szlaków Jakubowych o odcinki znajdujące się w kolejnych krajach.

31 marca 2017 r.: III Nocna Droga Krzyżowa szlakiem Nadwarciańskiej Drogi św. Jakuba. Organizator: Miłoślawski Klub Przyjaciół Nadwarciańskiej Drogi św. Jakuba.

kwiecień 2017 r.: Polska stała się 28 państwem członkowskim Poszerzonego Porozumienia Częściowego w sprawie szlaków kulturowych Rady Europy. Stosowną deklarację przystąpienia do Poszerzonego Porozumienia złożył Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, prof. Piotr Gliński – wicepremier i minister kultury i dziedzictwa narodowego. Zasadniczym punktem współpracy w ramach Poszerzonego Porozumienia jest rozwój szlaków o symbolicznym znaczeniu dla europejskiej historii i kultury. Dzięki przystąpieniu do Poszerzonego Porozumienia, Polska będzie mogła wzmacniać współpracę w zakresie rozwoju Europejskich Szlaków Kulturowych, popularyzować dziedzictwo kulturowe i historię oraz rozwijać turystykę kulturową w regionach. Warto podkreślić, że w ramach programu Europejskich Szlaków Kulturowych, aktualnie funkcjonują 32 certyfikowane szlaki, wśród których część przebiega przez Polskę – są to: Droga św. Jakuba, Szlak Hanzy, Szlak św. Marcina z Tour, Szlak Wikingów, Szlak Dziedzictwa Żydowskiego, Via Regia, Szlak Europejskich Cmentarzy, Szlak Cysterski i Szlak Napoleona².

1–2 kwietnia 2017 r.: inauguracja „VI Niedzielnego Pielgrzymowania Lwowską i Podkarpacką Droga św. Jakuba «z Maryją i św. Jakubem na drodze wiary i przemiany» – w podziękowaniu za Światowe Dni Młodzieży «KRAKÓW 2016»”. Pielgrzymowanie rozpoczęto od Mszy św. w katedrze pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Lwowie, w dniu 1 kwietnia 2017 roku – a więc w 361. rocznicę ślubów króla Jana Kazimierza złożonych przed obrazem Matki Bożej Łaskawej. W pierwszym dniu pielgrzymki 71-osobowa grupa pątników pokonała ponad 30-kilometrowy odcinek Lwowskiej Drogi św. Jakuba od katedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Lwowie do przedmieść Gródka Jagiellońskiego. W drugim dniu pielgrzymki (2 kwietnia) pątnicy przeszli trasę z przedmieść Gródka Jagiellońskiego do kościoła pw. św. Anny w Milatynie. Kolejne etapy pielgrzymki zorganizowano: 13–14 maja 2017 r. (III etap: Milatyn – Sądowa Wisznia – Lipinki; IV etap: Lipinki – sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej w Krysowicach – Chatki – Szeginie); 17–18 czerwca 2017 r. (etap V: Medyka – Łuczyce; etap VI: Łuczyce – Przemyśl – Maćkowice).

² www.mkidn.gov.pl/pages/posts/polska-czlonkiem-poszerzonego-porozumienia-czesciowego-w-sprawie-szlakow-kulturowych-rady-europy-7261.php?p=160 [dostęp: 10 VIII 2017 r.].

Zamiarem organizatorów pielgrzymki jest dojście (etapami) do Krakowa i zakończenie pielgrzymowania 21 października 2018 r. w sanktuarium św. Jana Pawła II. Patronat honorowy nad pielgrzymką objęli: ks. abp Mieczysław Mokrzycki – Metropolita Lwowski, ks. abp Marek Jędraszewski – Metropolita Krakowski, ks. abp Adam Szal – Metropolita Przemyśki oraz ks. bp Damian Muskus OFM – Główny Koordynator Światowych Dni Młodzieży «KRAKÓW 2016». Organizatorzy: Bractwo św. Jakuba w Więclawicach Starych, Bractwo św. Jakuba przy sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku oraz Katedra Turyzmu Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki we Lwowie. Bractwo św. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego w Przeworsku

8 kwietnia 2017 r.: XIII Piesza Papieska Pielgrzymka z Kolegiaty Głogowskiej do „Źródła św. Jakuba” w sanktuarium w Jakubowie. Organizatorzy: Parafia i Bractwo św. Jakuba w Jakubowie.

9 kwietnia 2017 r.: przejście odcinkiem Drogi św. Jakuba z Tarchomina do Nowego Dworu Mazowieckiego. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

15 kwietnia 2017 r.: Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej przygotował tzw. Święconkę Jakubową – 200 święconek i paczek dla potrzebujących i bezdomnych mieszkańców Szczecina. Dary poświęcił, a następnie rozdawał biednym ks. abp Andrzej Dzięga, Metropolita Szczecińsko-Kamieński.

22 kwietnia 2017 r.: X Ogólnopolska Pielgrzymka Parafii Jakubowych i czcicieli św. Jakuba Starszego Apostoła na Jasną Górę oraz III spotkanie Parlamentu Jakubowego. W pielgrzymce uczestniczyło kilkaset osób – czcicieli św. Jakuba, wiernych z parafii jakubowych i członków Bractw św. Jakuba z wielu regionów Polski. Uroczystej Mszy św. odprawionej przed cudownym obrazem Matki Bożej Częstochowskiej przewodniczył ks. bp Krzysztof Zadarko – przewodniczący Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Konferencji Episkopatu Polski. Ks. bp w homilii powiedział m.in.: „Camino jest drogą, która stała się ostatnio bardzo popularna, ale istnieje niebezpieczeństwo, że na tej drodze, jeżeli nie spotkamy Jezusa Chrystusa, jeżeli będziemy tam szli i nie będziemy ludziom idącym drogą do Santiago głosić Jezusa Chrystusa Zmartwychwstałego, to bardzo łatwo i bardzo szybko zamieni się to w wersję newage’owskiej atrakcyjnej przygody, która sprawia, że ci, którzy idą tą drogą, może nawet i przeżywają głębokie wzruszenia, mają głębokie refleksje, mają głębokie przeżycia, ale nie spotkają Jezusa Chrystusa. Ci, którzy badają literaturę caminową, ci, którzy patrzą jakie świadectwa płyną z serc tych, którzy przeszli drogę do Santiago de Compostela, ze zdumieniem odkrywają, że ponad

60% świadectw ludzi chodzących drogą do Santiago de Compostela to są świadectwa ludzi niewierzących w Jezusa Chrystusa, ale jednocześnie wykazujących głód i pragnienie spotkania Boga. Jest dla nas Europejczyków, dla katolików, dla chrześcijan droga do Santiago de Compostela niesamowitą inspiracją i ciągle na nowo woła o nowe odkrycie”³. Po Mszy św. w sali św. Józefa na Jasnej Górze odbyło się III spotkanie Parlamentu Jakubowego, które poprzedziło wystąpienie ks. bpa Krzysztofa Zadarko, Przewodniczącego Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Konferencji Episkopatu Polski. W sesji roboczej spotkania uczestniczyli reprezentanci Bractw św. Jakuba, fundacji i stowarzyszeń związanych z Drogą św. Jakuba w Polsce. Uczestnicy dyskutowali nad bieżącymi zadaniami Parlamentu Jakubowego – m.in. wyznaczeniem grup roboczych, utworzeniem sekretariatu, wznowieniem wydawania Informatora Dróg św. Jakuba „Pielgrzymek” i zorganizowaniem kolejnego IV spotkania Parlamentu (Toruń, 8–10 grudnia 2017 r.). Organizator: ks. kan. Stanisław Czerwiński – Kustosz Sanktuarium Pielgrzymkowego w Jakubowie oraz Bractwo św. Jakuba w Jakubowie.

25 kwietnia 2017 r. – prezentacja Tamary Frączkowskiej pt. „Camino? Dokąd prowadzi ta Droga” w Ratuszu Staromiejskim w Elblągu. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

27 kwietnia 2017 r.: spotkanie Pracowni Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i prezentacja Piotra Drzewieckiego (twórcy portalu internetowego www.caminodelavida.pl) pt. „Caminho Portugues poza sezonem w teorii i praktyce”. Organizator: Pracownia Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

1–3 maja 2017 r.: grupa olsztyńskich caminowiczów wędrowała szlakiem *Camino Polaco* z granicy polsko-litewskiej w Ogrodnikach przez Sejny, Magdalenowo, Wigry do Suwałk.

1–3 maja 2017 r.: grupa warszawskich caminowiczów wędrowała Prymasowską Drogą Świętego Jakuba z Zuzeli przez Prostyń do Sadownego. Organizator: Konfraternia Świętego Apostoła Jakuba Starszego przy Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie.

6 maja 2017 r.: wędrowka Pomorską Drogą św. Jakuba pn. „DROGĄ ŻÓLTEJ MUSZELKI” z Braniewa do Fromborka. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

20 maja 2017 r.: prezentacja dr Agnieszki Ptak pt. „Niezwykła historia grobu św. Jakuba” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

³ <http://www.jasnagora.com/wydarzenie-10942> [pозyskano: 20 VIII 2017 r.].

20–21 maja 2017 r.: przejście odcinkiem Pomorskiej Drogi św. Jakuba – etap ze Słupska do Sławna. Organizator: Gdański Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

22 maja 2017 r.: IV Rajd Pieszy „Śladami żółtej muszelki”, szlakiem Małopolskiej Drogi św. Jakuba z sanktuarium Matki Bożej Łokietkowej w Wiślicy do kościoła św. Jakuba w Probołowicach. W rajdzie uczestniczyło 55 gimnazjalistów ze Złotej i Wiślicy wraz z opiekunami oraz uczniowie klas III z Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Chrobrzu. Organizator: Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Bolesława Chrobrego w Chrobrzu.

25 maja 2017 r.: cykliczne spotkanie caminowiczów i miłośników Drogi św. Jakuba w kościele św. Jakuba w Gdańsku: Msza św. w intencji pielgrzymujących drogami św. Jakuba oraz prelekcja Małgorzaty Smyl i Lucyny Stubińskiej nt. przejścia Beskidzkiej Drogi św. Jakuba od Myślenic do Simoradza. Organizator: Gdański Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

26 maja 2017 r.: spotkanie Pracowni Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W trakcie spotkania przedstawiono m.in. informacje na temat inicjatywy „Szkoły św. Jakuba” oraz wysłuchano prezentacji Renaty i Andrzeja Fołty z Dębicy z ich wspólnego pielgrzymowania Camino de Santiago. Organizator: Pracownia Szlaku św. Jakuba na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

28–30 maja 2017 r.: XV Forum Regionów Południowego Bałtyku w Szczecinie, którego wiodącym tematem były europejskie szlaki kulturowe w Regionie Południowego Bałtyku – rozwój, tworzenie oraz promocja w Europie i na świecie. Spotkanie zakończyło się przyjęciem wspólnej deklaracji dotyczącej szlaków kulturowych oraz aktywizacji przedsiębiorczości wśród młodych. Deklarację podpisali przedstawiciele siedmiu Parlamentów Regionalnych: Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Sejmiku Województwa Pomorskiego, Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego, Parlamentu Meklemburgii-Pomorza Przedniego, Parlamentu Szlezwik-Holsztyna, Rady Wolnego i Hanzeatyckiego Miasta Hamburga i Dumy Obwodu Kaliningradzkiego.

3–4 czerwca 2017 r.: caminowe dni skupienia w Pieniężnie. W spotkaniu o charakterze warsztatowo-rekolekcyjnym w Misyjnym Seminarium Duchownym Księży Werbistów uczestniczyła 14-osobowa grupa caminowiczów z Olsztyna. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

8 czerwca 2017 r.: VIII Młodzieżowe Przejście Nadwarciańską Drogą św. Jakuba. Organizator: Miłosławski Klub Przyjaciół Nadwarciańskiej Drogi św. Jakuba.

9–11 czerwca 2017 r.: V Międzynarodowa Pielgrzymka Jakubowa po Pomorskiej Drodze św. Jakuba z Kalwarii Żmudzkiej do Nidy. Piąta edycja pielgrzymki odbyła się na terenie Litwy (Kalwaria Żmudzka – Nida) i tym samym zakończyła przebycie całej Pomorskiej Drogi św. Jakuba o długości 1133,6 km. W pielgrzymce uczestniczyło 44 osób z Polski (Ciechanów, Gdańsk, Gdynia, Główny, Kępice, Koszalin, Lębork, Słupsk) i Litwy. W 2018 roku sympatycy Pomorskiej Drogi św. Jakuba zamierzają kontynuować pielgrzymkę z Rostocku w kierunku Santiago de Compostela. Organizator: Tadeusz Krawczyk i Lęborski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

10–11 czerwca 2017 r.: II Festiwal św. Jakuba i VI edycja Święta Wsi Województwa Kujawsko-Pomorskiego w gminie Ciechocin. Imprezę zorganizowano w ramach Święta Kultury Ziemi Dobrzyńskiej i Chełmińskiej „Zielona Rzeka”. W trakcie festiwalu zorganizowano rajdy na kujawsko-pomorskim odcinku *Camino Polaco*: rajd pieszy (Ośrodek Chopinowski w Szafarni – Elgiszewo), rajd rowerowy (Płonno – Elgiszewo), rajd konny (Zamek w Golubiu-Dobrzyniu – Elgiszewo) rajd kajakowy (przystań kajakowa w Golubiu Dobrzyniu – Elgiszewo). Uczestnicy rajdów otrzymali Paszport Szlaku św. Jakuba oraz muszlę. Metę rajdów zorganizowano na Przystani w Elgiszewie, gdzie odbył się także m.in. „Koncert Piosenki Jakubowej”. Organizator: Gmina Ciechocin.

11 czerwca 2017 r.: II Parafialny Festyn w Parafii Archikatedralnej pw. św. Jakuba w Olsztynie pod hasłem „Integracja Jakubowa”.

16 czerwca 2017 r.: I Pielgrzymka biegiem do św. Jakuba na trasie Łąbień – Łeba (26 km). Organizator: Parafia św. Jakuba w Łebie.

17 czerwca 2017 r.: wędrówka Pomorską Drogą św. Jakuba z Fromborka do Tolkmicka. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

17 czerwca 2017 r.: I Pielgrzymka biegiem do św. Jakuba (Łąbień – Łeba; 27 km). Organizator: Parafia pw. św. Jakuba w Łebie.

17–18 czerwca 2017 r.: XVIII Piesza Pielgrzymka „Świętych Gór” na odcinku Pomorskiej Drogi św. Jakuba – z Sanktuarium Matki Bożej Trzykroć Przedziwnej na Chełmskiej Górze k. Koszalina do Matki Bożej Bramy Niebios na Świętej Górze k. Polanowa. Organizator: Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej.

18 czerwca 2017 r.: „Pielgrzymka księcia Racibora wraz z dworem z Białogardy biegiem do św. Jakuba w Łebie” – pielgrzymka rycerzy i grup rekonstrukcyjnych do kościoła św. Jakuba w Łebie. Organizator: parafia pw. św. Jakuba w Łebie.

19 czerwca 2017 r.: uroczystości 10-lecia utworzenia Sanktuarium Pielgrzymkowego św. Jakuba w Jakubowie, którym przewodniczył Prymas Polski, ks. abp Wojciech Polak. Wydarzeniem kulturalnym wpisującym się w uroczystości było otwarcie wystawy „Sanktuarium Świętego Jakuba w Jakubowie” w Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Głogowie. Od 20 czerwca jubileuszowa wystawa została wystawiona w Sanktuarium Pielgrzymkowym św. Jakuba w Jakubowie, a od 11 sierpnia do października 2017 r. w diecezjalnym sanktuarium Matki Boskiej Cierpliwie Słuchającej w Rokitnie. Organizatorzy: Sanktuarium Pielgrzymkowe św. Jakuba w Jakubowie oraz Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie.

24 czerwca 2017 r.: „Sobota na Camino” – przejście na kujawsko-pomorskim odcinku *Camino Polaco* z Gniewkowa do Kruszwicy. Organizator: Bractwo św. Jakuba w Toruniu.

24 czerwca 2017 r.: prezentacja Tamary Frączkowskiej „Camino – Droga, którą idę” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

24–25 czerwca 2017 r.: otwarcie Częstochowskiej Drogi św. Jakuba (Jasna Góra – Blachownia – Pawełki – Lubecko – Jemielnica – Strzelce Opolskie – Góra Św. Anny). Organizatorzy: Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Lublinieckiej, Krąg Przyjaciół Zapomnianej Historii przy GCKil w Kochanowicach oraz Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Pawełkach.

30 czerwca – 16 lipca 2017 r.: 26-osobowa grupa pielgrzymów z Małopolski i Śląska kontynuowała pieszą pielgrzymkę (rozpoczętą w 2013 r. w Sandomierzu) do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela na terenie Bawarii. Pątnicy pokonali ponad 400 km bawarskich odcinków Drogi św. Jakuba: *Süüdostbayerische Jakobswege* i *Münchnner Jakobsweg* z Ruhstorf an der Rott do Stötten am Auerberg (trasa: Ruhstorf an der Rott – Bayerbach – Eggenfelden – Reischach – Altötting – Unterneukirchen – Trostberg – Allertsham – Rott am Inn – Weißenlinden – Heufeld – Weyarn – Kloster Reutberg – Dietramszell – Hohenleiten – Faistenberg – Rottenbuch – Bernbeuren – Stötten am Auerberg). Zamiarem pielgrzymów jest dotarcie (etapami) do sanktuarium św. Jakuba w Santiago de Compostela w 2027 r.

8 lipca 2017 r.: wędrownka Pomorską Drogą św. Jakuba z Tolkmicka do Próchnika. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

20–23 lipca 2017 r.: IX Jarmark Jakubowy w Szczecinie. Organizatorzy: Fundacja Dzieło Świętego Jakuba, Parafia Katedralna pw. św. Jakuba Apostoła w Szczecinie, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Urząd Miasta Szczecin, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

22–23 lipca 2017 r.: w Collegium Marianum – Liceum Katolickim w Pelplinie odbyła się konferencja „Nowe Drogi Jakubowe na Pomorzu”. W trakcie spotkania zaprezentowano wytyczenie nowych odcinków Drogi św. Jakuba na Pomorzu: Człuchowskiej Drogi św. Jakuba (Pelplin – Polanowo) oraz Peplińskiej Drogi św. Jakuba (Żukowo – Pelplin – Toruń). Dyskutowano także o promocji Szlaków Jakubowych i o budowaniu duchowości Pomorskiej Drogi Świętego Jakuba. W niedzielę, 23 lipca 2017 r. organizatorzy konferencji zorganizowali I Pielgrzymkę Jakubową Diecezji Pelplińskiej z Pelplina na odpust św. Jakuba Apostoła w Lubichowie. Wydarzenie to było inauguracją pierwszego odcinka Człuchowskiej Drogi św. Jakuba (Pelplin – Lubichowo). Organizatorzy: Diecezjalne Centrum Informacji Turystycznej w Pelplinie, Stowarzyszenie Szlaki Kulturowe oraz Koło Przewodników Gniew – Pelplin.

22 lipca 2017 r.: VIII Przejście Nadwarciańską Droga św. Jakuba; trasa: Gogolewo – Błazejewo. Organizator: Miłosławski Klub Przyjaciół Nadwarciańskiej Drogi św. Jakuba.

22 lipca 2017 r.: pielgrzymka warmińskim odcinkiem *Camino Polaco* z Barczewa do Kieźlin. Grupa 12 caminowiczów uczciła w ten sposób św. Jakuba przed Jego liturgicznym świętem. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

22–23 lipca 2017 r.: Jakubowe Dni Tolkmicka. Organizatorzy: Parafia pw. św. Jakuba w Tolmicku oraz Urząd Miasta i Gminy Tolkmicko.

22–23 lipca 2017 r.: I Regionalne Dni Jakubowe na Podkarpackiej Drodze św. Jakuba *Via Regia* w gminie Przeworsk. Program imprezy obejmował: Jakubowe rajdy: konny i rowerowy, Bieg „po muszlę św. Jakuba”, VI Niedzielne Pielgrzymowanie Podkarpacką Droga św. Jakuba *Via Regia* (etap Przeworsk – Łańcut) oraz sesję popularnonaukową. Gośćmi specjalnymi byli: August Jakubik (w lipcu 2016 r. przebiegł trasę z Rudy Śląskiej do Santiago de Compostela) oraz Jakub Żak (w 2015 r. z gitarą przeszedł z Jawornika Polskiego do Santiago de Compostela). Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: ks. abp Adam Szal – Metropolita Przemyski i Władysław Ortyl – Marszałek Województwa Podkarpackiego. Organizatorzy: Wójt Gminy Przeworsk – Daniel Krawiec, Gminny Ośrodek Kultury w Przeworsku oraz Bractwo św. Jakuba Apostoła przy Sanktuarium Grobu Bożego.

24 lipca 2017 r.: w auli Chrystusa Króla parafii pw. NMP Matki Kościoła i św. Jakuba w Brzesku odbyło się spotkanie autorskie i prezentacja książki ks. Jakuba Kuchty pt. *Kult świętego Jakuba Apostoła. Tradycja i współczesność*.

25 lipca 2017 r.: Pielgrzymka Warszawską Drogą św. Jakuba z Ożarowa Mazowieckiego do Rokitna. Organizator: Konfraternia Świętego Apostoła Jakuba Starszego przy Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie.

25 lipca 2017 r.: VI Lawendowy Jarmark św. Jakuba w Człuchowie. Organizatorzy: Miejski Dom Kultury w Człuchowie, Burmistrz Miasta Człuchowa oraz Stowarzyszenia „Sabat Szefowych”.

25 lipca 2017 r.: Pielgrzymka Małopolską Drogą św. Jakuba z Skalbmierza do Pałecznicy. W pielgrzymce uczestniczyło ponad 100 osób. Organizatorzy: parafia św. Jana Chrzciciela w Skalbmierzu i Urząd Gminy w Pałecznicy.

12 sierpnia 2017 r.: wędrówka Pomorską Drogą św. Jakuba z Próchnika do Elbląga. Organizator: Elbląski Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

15 sierpnia 2017 r.: przejście Drogą św. Jakuba Cudu nad Wisłą z Radzymina do Ossowa. Organizator: Konfraternia Świętego Apostoła Jakuba Starszego przy Katedrze Polowej Wojska Polskiego w Warszawie.

26 sierpnia 2017 r.: prezentacja Michała Kononiuka pt. „Camino prawosławnego pielgrzyma – spotkania, ludzie, inspiracje” w Centrum św. Jakuba w Olsztynie. Organizator: Fundacja „Idź Dalej”.

26–27 sierpnia 2017 r.: przejście odcinkiem Camino Polaco – etap z Iławy do Nowego Miasta Lubawskiego i Msza św. w kościele św. Jakuba w Mikołajkach. Organizator: Gdański Klub Przyjaciół Pomorskiej Drogi św. Jakuba.

31 sierpnia 2017 r.: przejście Nadwarciańską Drogą św. Jakuba z Błazejowa do opactwa benedyktynów w Lubiniu. Organizatorzy: Parafia pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Zagórowie, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Zagórowie oraz Zagórowski Uniwersytet III Wieku.

31 sierpnia 2017 r.: długość oznakowanych odcinków Drogi św. Jakuba w Polsce wyniosła: 6354 km.

The Way of St. James in Poland – an almanac of the August 2016 – August 2017

Summary

This almanac comprises all the significant events connected with the cult of St. James the Apostle in Poland and Polish sections of the *Camino de Santiago* that took place between August 2016 and late August 2017. The most important of them include the swearing-in of the Brotherhood of St. James in Toruń (7 August 2016); official establishment of the Diocesan Shrine of St. James the Apostle in Małujowice and introduction of the relics of St. James the Apostle to the shrine (25 September 2016); consecration of the chapel of St. James the Greater the Apostle in the Shrine of St. John Paul II in Białe Morza in Krakow (12 October 2016); publication of the Polish version of the Pilgrim's Passport, accepted at the Pilgrim Service Centre at the archcathedral in Santiago de Compostela; meeting of the European Federation of the Route of St. James in Toruń (28–30 March 2017), Poland joining the Enlarged Partial Agreement on Cultural Routes of the Council of Europe; 10th Nationwide Polish Pilgrimage of Parishes of St. James and Worshippers of St. James the Apostle to Jasna Góra and the 3rd session of the Parliament of St. James (22 April 2017); celebrations of the 10th anniversary of the establishment of the Pilgrimage Shrine of St. James in Jakubowo, which was chaired by the Primate of Poland, Rev. Archbishop Wojciech Polak (19 June 2017), and the opening of the Częstochowa Way of St. James: Jasna Góra – Góra Św. Anny (24–25 June 2017). The length of the marked sections of the Way of St. James in Poland on 31 August 2017 was 6,354 km.

*Franciszek Mróz, dr
Instytut Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny
Kraków
Archicofradia Universal del Apóstol Santiago
Bractwo św. Jakuba Starszego Apostoła
Więclawice Stare*

DZIEDZICTWO RELIGIJNE I KULTUROWE DROGI ŚW. JAKUBA - W 30. ROCZNICĘ UZNANIA SZLAKU ZA PIERWSZY EUROPEJSKI SZLAK KULTUROWY

pod redakcją
KS. PIOTRA ROSZAKA
FRANCISZKA MROZA
ŁUKASZA MROZA

DZIEDZICTWO RELIGIJNE I KULTUROWE
DROGI ŚW. JAKUBA –
W 30. ROCZNICĘ UZNANIA SZLAKU
ZA PIERWSZY EUROPEJSKI SZLAK KULTUROWY

RELIGIOUS AND CULTURAL HERITAGE
OF THE WAY OF ST. JAMES –
THE 30TH ANNIVERSARY OF RECOGNISING
THE WAY AS THE FIRST
EUROPEAN CULTURAL TRAIL

EL PATRIMONIO RELIGIOSO Y CULTURAL
DEL CAMINO DE SANTIAGO –
EN EL 30 ANIVERSARIO DE LA DECLARACIÓN
DEL PRIMER ITINERARIO CULTURAL EUROPEO

THE CONFRATERNITY OF ST. JAMES THE APOSTLE – DISTRICT OF MAŁOPOLSKA, WIĘCŁAWICE STARE

LA COFRADÍA DEL APÓSTOL SANTIAGO EN WIĘCŁAWICE STARE

RELIGIOUS AND CULTURAL HERITAGE
OF THE WAY
OF ST. JAMES – THE 30TH ANNIVERSARY
OF RECOGNISING THE WAY AS THE FIRST
EUROPEAN CULTURAL TRAIL

EL PATRIMONIO RELIGIOSO
Y CULTURAL DEL CAMINO
DE SANTIAGO – EN EL 30 ANIVERSARIO
DE LA DECLARACIÓN DEL PRIMER
ITINERARIO CULTURAL EUROPEO

Eds. by/ Redacción:

Ks. PIOTR ROSZAK

FRANCISZEK MRÓZ

ŁUKASZ MRÓZ

WYDAWNICTWO «CZUWAJMY»

Kraków 2017

BRACTWO ŚW. JAKUBA APOSTOŁA W WIĘCŁAWICACH STARYCH

DZIEDZICTWO RELIGIJNE
I KULTUROWE DROGI ŚW. JAKUBA –
W 30. ROCZNICĘ UZNANIA SZLAKU
ZA PIERWSZY EUROPEJSKI SZLAK
KULTUROWY

pod redakcją:
Ks. PIOTRA ROSZAKA
FRANCISZKA MROZA
ŁUKASZA MROZA

WYDAWNICTWO «CZUWAJMY»
Kraków 2017

© Copyright by Sanktuarium św. Jakuba Apostoła w Więclawicach Starych
Kraków 2017

Wydanie/druk publikacji zrealizowano przy wsparciu finansowym:

RECENZENCI

Ks. prof. dr hab. Jan Perszon
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prof. Antón M. Pazos
Instituto de Estudios Gallegos Padre Sarmiento
Consejo Superior de Investigaciones Científicas
Santiago de Compostela

TŁUMACZENIA

LANGUAGE LINK Usługi Językowe Dorota Plutecka – Kraków

ZDJĘCIE NA OKŁADCE

Franciszek Mróz

ISBN 978-83-62862-98-6

Printed in Poland

Wydanie I, Kraków 2017

Opracowanie, przygotowanie do druku:
WYDAWNICTWO «CZUWAJMY» Kraków
wyd@czuwajmy.com.pl

Spis treści

Content

Przedmowa	9
Preface	11
Prefacio	13
Wstęp	15
Introduction	19
Introducción	23
<i>Ks. Maciej Ostrowski</i>	
Sakralny krajobraz – środowisko pielgrzymowania	27
Sacral landscape as the environment of pilgrimage	33
<i>Jesús Tanco Lerga</i>	
Presencia de rasgos mozárabes en hitos significativos del Camino de Santiago	35
Mozarabski wymiar Camino de Santiago	43
Mozarabic Dimension of Camino de Santiago	51
<i>Ks. Piotr Roszak</i>	
Camino de Santiago i «granice». Migracyjny kontekst pielgrzymowania do Composteli	53
Camino and frontiers. Migratory context of the pilgrimage to Compostela	66
<i>Wojciech Mruk</i>	
Dlaczego święty Julian prowadził albergue na drodze do Santiago de Compostela?	67
Why saint Julian run an albergue on the route to Santiago de Compostela?	75

<i>Stanisław J. Adamczyk</i>	
Pokuta i pielgrzymki pokutne w Kościele katolickim do połowy XVI wieku	77
Penance and penitential pilgrimages in the Catholic Church until mid-16th century	117
<i>Waldemar Rozyrkowski</i>	
Przejawy kultu św. Jakuba Większego w Polsce – wybrane przykłady	121
Forms of veneration of St. James in Poland – chosen examples	150
<i>Ks. Jakub Kuchta</i>	
Kult świętego Jakuba w diecezji tarnowskiej	151
The cult of St. James in the diocese of Tarnów	171
<i>Franciszek Mróz</i>	
Miechowska Droga św. Jakuba w sieci polskich odcinków <i>Camino de Santiago</i> – założenia i perspektywy rozwoju	173
Miechów Way of St. James in the network of Polish sections of <i>Camino de Santiago</i> – assumptions and prospects of development	194
<i>Bogna Matuszewska-Sulima</i>	
Dziedzictwo religijne i kulturowe Camino Francés – Nawarra, La Rioja i Burgos (od Roncesvalles do Burgos)	197
Cultural and religious heritage of the <i>Camino Francés</i> – Navarre, La Rioja and Burgos (from Roncesvalles to Burgos)	210
<i>Waldemar Hass</i>	
Dawne i współczesne przedstawienia św. Jakuba Apostoła Starszego na wybranych przykładach z północy Dolnego Śląska (znaczenie, inspiracje)	213
Older and modern representations of the Apostle St. James the Greater based on selected examples from the north of Lower Silesia (meaning, inspirations)	222
<i>Paweł Plichta</i>	
Elementy kultu św. Jakuba w wybranych narracjach polskich pielgrzymów do Santiago de Compostela	223
Elements of Cult of Saint James in Selected Narratives of Polish Pilgrims to Santiago de Compostela	238

<i>Berenika Seryczyńska</i>	
Camino a eskapizm	243
Camino and escapism	254
<i>Magdalena Goik</i>	
Transgresyjny wymiar pielgrzymowania Drogą św. Jakuba	255
Transgressive aspect of pilgrimage St. James's Way	261
<i>Barbara Karpała</i>	
Muzyczne ślady średniowiecza na Camino de Santiago	263
Musical traces of the Middle Ages at the Camino de Santiago	267
<i>Łukasz Mróz</i>	
Droga św. Jakuba jako produkt turystyki religijnej	269
The Way of St. James as a product of religious tourism	281
<i>Łukasz Stefaniak</i>	
Camino jako droga <i>metanoi</i> i nabywania sprawności moralnych	283
Camino as a way of metanoia and gaining moral virtues	297
<i>Franciszek Mróz</i>	
Droga św. Jakuba w Polsce. Kalendarium wydarzeń: sierpień 2016 r. – sierpień 2017 r.	299
The Way of St. James in Poland – an almanac of the August 2016 – August 2017	318
<i>Łukasz Stefaniak, Ewa Wasiak</i>	
Ze Świętym Jakubem do Świętego Józefa. Warszawa–Kalisz po Drogach Świętego Jakuba: Mazowieckiej, Szopenowskiej, Warszawskiej, Łowickiej	319
With St. James to St. Joseph. Warsaw–Kalisz on the Ways of St. James: Mazowieckiej, Szopenowskiej, Warszawskiej, Łowickiej	336